

Sabir Rüstəmxanlıın "Ömür kitabı" 1989-cü ildə "Gənclik" nəşriyyatında işıq üzü görüb. Ədəbi-publisistik baxımdan dərin maraqla doğuran bu kitabda ciddi vətəndaşlıq problemlərinin qaldırılması ilə yanaşı xalqımızın mənavi ləyaqəti, böyük tarixi, sarsılmaz ruhu təbliğ olunduğu üçün geniş oxucu auditoriyası qazanıb. Azərbaycan oxucusu bu gün də böyük maraqla oxuyur "Ömür kitabını"...

"Ömür kitabı" meydana gəlidiyi dövrdə sanki vaxtla, zamanla qlobal uzlaşma mərhələsinə qədəm qoymdu. Bu kitab elə bir dövrdə yarandı ki, Azərbaycanın tarixində SSRİ adı bir yirticim qanlı pəncəsindən qurtulmaq üçün milli-azad-

lıq hərəkəti - oyanış prosesi başlanırdı. Xalq kütləsinin düşüncəsində Sabir Rüstəmxanlı yazırdı: "Tarixdən gələn səsi! Sultan Hüseyn Bayqara şöhrət günəşinin ışıqına enən çağında Şah İsmayıl Xətayi səmimi bir məktub yazır və kontinüü almaq üçün ona rəqəssal dəstəsi göndərir. Şah İsmayıl isən eray rəqəssalarına baxıb, mənə işay-ışrətə vaxtım yoxdur deyir: "Mən vuruş adamıyam, belə müsafirlərlə də istəmirəm. Mən gərəklə rahatlanmadan məmləkətimin ətrafında at cövlən etdim".

Sabir Rüstəmxanlıın özünlü xalqın vətəndaş hesab edən hər bir kəsdən çox yüksək bir vətəndaş mövqeyi tələbi var. Bu tələbin şərtlərini pozmaq ölmə bərabərdir, onun gözündə. Ədibin "Ömür kitabı"na yazdığı ön sözü oxuyanda müasir dövrün ən acı problemləri göz önünə gəlir. Həqiqətdən də bu ilgililə sözlər nə qədər ağır mə-

nizləri ilə üzülməyə bağlı qalır. Örtülü kitab kimi! Xuzuya gəlmiş adam gəcənin uzunluğunu duymur, bihüşdün verilmis xəstə ağrını hiss eləmir... Gəcənin gəcəliyini səhəri oyaq gözə açanlardan yadırmı kim duya bilər? Ağrı öz bədəninə hiss etmədən necə təsvürə gətirmək olar? Səyahət deyəndə mən ağrının bütün anlarını yaşamamı, gəcəni oyaq keçirməyi, mənzilə aparan yolum üstündən tullandımdan onu öz ayağı ilə addım-addım qaçıyla bəzətməyi nəzərdə tutaram.

("Ömür kitabı"na yazılmış ön sözdən bu satirləri oxuduqca gözərimdə tamam başqa bir Sabir Rüstəmxanlı canlanır. Bir dəfə "525-ci qəzet" in 2003-cü il tarixli nömrələrindən birində onun ünlü şairimiz Vaqif Bayatlı Ödar haqqında geniş bir məqaləsinə rast gəlmişdim: "Şeirimiz Vaqif Bayatlı Ödar ölçüləri". Həqiqətdən, çox qüvvətli, müasir ədəbiyyatşünaslığımızda

bir vətəndaşın borcudur. "Ömür kitabı"nın ən birinci əməli-qəyəsi məhz budur. Vətəni təkcə maddi sərvət kimi deyil, mənavi sərvət kimi sevmək, qorumaq vəcibdir. Bu yolda ən birinci vəzifə yazıçılardan özünə düşür yazın ki...

Ulu Tanrımız "Bürç" surətində buyurmuşdur: "Bir dəfə yaradan və birdə yaradan O-dur". Sabir müəllimin "Ömür kitabı"nı səhifələyəndə dərin duyğu qatları göz önündə canlanır elə bil. Ədibin doğma vətən torpağı haqqında, tarixin müəyyən dövrlərində yurdumuzun təbii-coğrafi durumu haqqında fikirləri olduqca gözəl və düşündürücüdür. . Ona görə də özünü azərbaycanlı hesab edən hər bir vətən övladının stolüstü kitabına çevrilməlidir bu əsər.

Ədibin kitabın "söz önündə" qaldırdığı mənavi problemlərin məsuliyyət hissi necə də cılız və düşündürücüdür hər birimiz üçün: "Mənə elə gəlir ki, hər kəs xəyalən

Azərbaycanın bütün sivil ağıllarını bir yazıçı-vətəndaş məsuliyyəti ilə öncədən hiss edə-ədə, duya-duya qələmə alırdı bu sözləri o zaman Sabir Rüstəmxanlı. O Sabir Rüstəmxanlı ki, Azərbaycan Milli Azadlıq hərəkətinin öncülləri sırasında addımladı sonradan... Xalqımızın bir sərə gərkəmi Milli Azadlıq hərəkəti öncülləri ilə birlikdə şəirnin "Ömür kitabı"na yazdığı "söz önündən" bu misraları da bu məqamda əlbat gətirməmək düz olmazdı. Məlumat:

"Biz dünyanı küll halında keçmişə nisbətən, daha yaxşı tanıyıq; lakin yer üzünü karvanlarla, yaxud piyada gəzən səyyahlar qədar torpağı duya bilərikmi? Yolları bizi böyük dünyaya aparıqca balaca Vətən dünyası unudulmurmur?"

Mən ağrının, oyaq gəcələrin, torpağı qarış-qarış gəzməyən tərəfdarıyam!"

Budur əsil vətəndaşın və ədibin vətən torpağı uğrunda daha

Ömür kitabını səhifələyəndə

nəvi məsuliyyət hissi yaradır düşüncəmizdə. Gəlin bir neçə cümləni yadırmıza salaıq. Müasir gənclik bu fikirlərə hansı məsuliyyətlə yanaşır gərəsin?!"

"Texnika bizi çox şeylə silahlandırır, çox şeydən də məhrum edib. Müasir həyatın əlimizdən aldığı gözəlliklərdən biri də səyahətdir. Deyə bilərlər, əksinə, axı indi səyahət marşrutları daha da uzanıb, həтта Aya yetib, dünya yolları turistlə doludur: qatarlar, gəmilər, təyyarələr, növbədən kiçik maşınlar eldən-ələ, qitədən-qitəyə milyon-milyon adam dəyişir: planədə insan ayağı dəyməyən yer çətin tapılır... Deyə bilərlər ki, bu tarix səfərlərinə səyahət saymaq çətindir. Bir neçə saata minlərlə kilometr yol adlayıb, ıqlımdan-ıqlıma düşürük. Aradakı nəhəng dünya - öz dağları, düzənləri, çayları, da-

bir dissertasiya üçün bərabər publisist araşdırma idi).

"Ömür kitabı"na yazılmış söz önündən misal gətirdiyim bu müasir seçiyəli satirlərdən sonra yadırmı Vaqif Bayatlı Ödarın "Unudulacaq bütün sevdalar" kitabından bir şeir düşdü:

**Bürç - bürçü
Vətən dara üzündə
Dağları bürçü-bürçü**

**Bu dağlar yan üzündən,
alılmış yan üzündən
Vətən dara üzündə
boz atlar göydən gələr
Ağ atlar dan üzündən.**

("Yurdumuzun Ağ atları Boz atları")

Vətən həqiqətdən vətəndir. Vətən torpağı uğrunda məsuliyyət hər

də olsa, gəcə-gündüz öz məmləkətinin ətrafında at cövlən etdirməlidir.

Bakının gənəşli, ləkin soyuq çığı gününərin birində - elə bir gündə ki, pəncərədən baxanda elə bilirəm çöldə bahardır, lakin pəncərəni açan kimi küncənin saxtalı küləyi iliyinə ışıyır - 1985-ci il fevral ayının 13-ədə, tərslikdən də ayın nəhəş gündündə, səhər erkən oturub bu satirləri yazanda fikrim yenə, tarix boyu gah bütövlükdə, gah da hissə-hissə Manna, Midiya, Atropatena, Türkiştən, İran, Albaniya adlanmış doğma ocağın - Azərbaycan məmləkətinin başına fırlanırdı.

Dərindən düşüncədə bu misralar hər hansı azəri oxucusuna təsirsiz qalmır, əgər ürəyində zərrə qədər vətən ağrısını hiss edirsə?.. Sanki tam müasir qlobal dəyişmələr prosesinə qədəm qoymuş

böyük, ən uca məsuliyyəti hissi...

Vaqif Bayatlı Ödarın "Unudulacaq bütün sevdalar" kitabından misal gətirdiyim şeir yarımqı qalmışdı, gəlin davamına da nəzər yetirək və sözüümüzü bitirək beləcə.

**Bu gün hayandan çıxar,
Güllər qayadan çıxar
Vətən "atları" deyəndə,
Qırat dəryadan çıxar.
Dünyanın yanığından,
Araz axır bürçü-bürçü,
Budaqlar bürçü-bürçü.**

Elsevər
Məsim,
AYB üzvü,
şair

